

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

V Holešovičkách 41, Praha 8

Tel./fax: 286 840 129, 130

E-mail: rezkova@soc.cas.cz

Občané a zdraví

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2002</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OZ.4, OZ.5, OZ.6, OZ.7</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>25.11. – 2.12. 2002</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1046</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>3. ledna 2003</i>
<i>Kód tiskové informace:</i>	<i>oz30103</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Miluše Rezková</i>

Koncem loňského roku označovalo svůj zdravotní stav za dobrý 30 % respondentů a 49 % za spíše dobrý. Pětina jej vnímala jako špatný a jedno procento jako velmi špatný¹. Oproti předchozím letům se podíl obyvatel s pocitem dobrého zdraví poněkud snížil a vzrostla část těch, kteří jej považují za spíše špatný. Nakolik tato změna znamená nepříznivý posun a nakolik se uplatňuje vliv období dotazování, může vysvětlit jiné šetření.

Tabulka 1: **Subjektivní hodnocení vlastního zdravotního stavu** (v %)

	<i>IV/ 96</i>	<i>IV/ 97</i>	<i>IV/ 99</i>	<i>IV/ 00</i>	<i>IV/ 01</i>	<i>XI/02</i>
dobrá	40	34	34	34	34	30
spíše dobrá	42	48	48	48	48	49
spíše špatná	15	16	17	17	15	20
velmi špatná	3	2	1	1	3	1

Velikost náhodné statistické chyby je +- 3 procentní body.

Potvrzuje se, že zdravotní stav souvisí především s věkem, ale i s dalšími hledisky, jako je např. životní úroveň, vzdělání a pohlaví respondenta. I tato výzkumná data ukázala, že vyšší věk je doprovázen zhoršujícím se zdravotním stavem. Poněkud horší zdravotní situace se naznačila mezi lidmi se špatnou životní úrovní. Vliv vzdělání se promítá lepším zdravotním stavem občanů s maturitou a vyšším vzděláním.

¹ Otázka: "Jak byste hodnotil svůj zdravotní stav?" Nabídka odpovědí - viz tabulka 1.

Rovněž dlouhodoběji sledujeme, co lidé dělají pro své zdraví². S výjimkou roku 1996 stále asi třetina respondentů dle vlastních výpovědí dbá o své zdraví pravidelně, asi polovina občas a téměř pětina vůbec - viz tabulka 2.

I v případě péče o zdraví se uplatňuje vliv věku, životní úrovně a vzdělání. Nejmladší věkové skupiny, lidé s nejvyššími stupni vzdělání a s dobrou životní úrovní se více snaží pečovat o zdraví pravidelně. Významnější rozdíly mezi muži a ženami se na tomto místě nepotvrdily.

Tabulka 2 : **Děláte něco pro své zdraví?** (v %)

	IV/95	IV/ 96	IV/ 99	IV/ 00	IV/ 01	XI/02
ano, pravidelně	32	25	30	30	31	33
ano, občas	51	54	51	53	50	49
vůbec ne	17	21	19	17	19	18

Velikost náhodné statistické chyby je ± 3 procentní body.

Dotázaní, kteří potvrdili, že pro své zdraví pravidelně nebo občas něco dělají, dále upřesňovali prostřednictvím otevřené otázky, jakými způsoby tak činí³ - viz tab. 3. Ukazuje se, že nejrozšířenější jsou sportovní aktivity (32 %)⁴. Ty uvádí zejména mladá generace a muži. Oblíbené jsou dále pobyty v přírodě, procházky a výlety, o nichž jako o prostředku upevnění svého zdraví hovoří 14 % respondentů. Asi pětina (18 %) dbá na správnou výživu a 6 % na správnou životosprávu obecně; takto se orientují častěji ženy. Zhruba každý desátý (8 %) zdůraznil, že nekouří, resp. že přestal kouřit. Část (6 %) se snaží odpočívat, a to i aktivně, fyzickou prací. Dalších asi 10 %, zejména lidé staršího věku, se orientuje na pasivnější formy péče o zdraví, jako jsou pravidelné návštěvy lékaře, preventivní prohlídky, užívání vitamínů či léků a podobně.

Tabulka 3: **Co děláte pro své zdraví?** (v %)

Sportuje, cvičí, běhá...	32
Pobývá v přírodě, chodí na procházky	14
Dbá na správnou výživu	18
Nekouří	8
Dbá na správnou životosprávu	6
Odpočívá, aktivně odpočívá, relaxuje	6
Chodí pravidelně k lékaři	4
Užívá vitamíny, potravinové doplňky	4
Jiná odpověď (např. obrací se na alternativní medicínu, pije bylinné čaje, nepije alkohol)	8
	100 %

Velikost náhodné statistické chyby je ± 3 procentní body.

Všichni dotázaní dále sdělovali, zda a jak často využívají lékařskou pomoc⁵. Získané výsledky svědčí o tom, že v průběhu loňského roku lékaře vyhledaly

² Otázka: "Řekněte prosím, děláte něco pro své zdraví?" Nabídka odpovědí - viz tab. 2.

³ Otázka: "Co děláte pro své zdraví především?" Dotázaní odpovídali volně, bez nabídky odpovědí. Mohli uvést tři možnosti.

⁴ Tato otázka byla v minulosti pokládána s nabídkou pouze jedné možnosti odpovědi, proto přesnější číselné srovnání s nynějšími daty není možné. Lze nicméně konstatovat, že aktivity na prvních třech místech byly i dříve těmi nejčastějšími.

⁵ Otázka: „Vyhledal jste od začátku roku nějaké lékařské ošetření nebo vyšetření?“

nejméně tři čtvrtiny našich obyvatel ve věku od 15 let: čtvrtina jednou, asi polovina (52 %) opakovaně.

Tabulka 4: **Návštěva lékaře v loňském roce** (v %)

Jednou	25
Vícekrát	52

Dopočet do 100 % : "nevyhledal"

Rozhodující pro četnost návštěv lékaře je přirozeně věk dotázaného, resp. jeho zdravotní stav. Např. mezi 45-59letými lékaře loni navštívila vícekrát polovina dotázaných, 60letí a starší již asi ze čtyř pětín. Potvrzuje se souvislost s životní úrovní a vzděláním: lépe situovaní a vzdělanější lidé vyhledávají lékaře méně často. Vedle toho ženy míří do zdravotnických zařízení hojněji než muži.

Závěrem se respondenti vyjadřovali k úrovni naší lékařské péče.⁶ Příznivě ji hodnotily asi dvě třetiny dotázaných (69 %), kriticky něco přes čtvrtinu (27 %). Časová řada počínající rokem 1995 dokumentuje konstantní výrazně převažující spokojenost, která vrcholila v předchozích dvou letech. Aktuální šetření ale zachytilo prudký pokles spokojenosti (o 15 procentních bodů) a nárůst kritiky (o 14 procentních bodů). Za touto kritikou stojí velmi pravděpodobně nakupené problémy ve zdravotnictví doprovázené zadlužeností nemocnic, nespokojeností zdravotníků s platy, ale i chystaným zpřísněním zdravotní politiky vůči pacientům.

Tabulka 5: **Spokojenost s lékařskou péčí**

	IX. 95	IV. 96	IV. 97	X. 97	X. 98	IV. 99	IV. 2000	IV. 01	XI.02
rozhodně ano	24	23	18	24	15	16	18	18	10
spíše ano	60	62	65	61	62	61	63	66	59
spíše ne	14	13	14	13	16	15	11	11	23
rozhodně ne	2	1	3	2	2	3	2	2	4
neví	0	1	0	0	5	5	6	3	4

procenta ve sloupci, velikost náhodné statistické chyby jsou +/- 3 procentní body

Názor na úroveň zdravotní péče se odvíjí především od zdravotního stavu dotázaného. Zvláště kritičtí jsou respondenti označující svůj zdravotní stav za špatný; dále i ti, kteří loni opakovaně vyhledali lékaře. Nespokojena (spíše, rozhodně ne) je tak asi polovina respondentů se špatným zdravotním stavem a třetina těch, kteří se častěji obrátili na lékaře.

Ze sociodemografických hledisek patří k nespokojeným skupinám lidé starší 60 let, s nižším vzděláním a s horší životní úrovní. Podle politických preferencí jsou nejčastějšími kritiky zdravotnictví stoupenci KSČM (36 %).

⁶ Otázka: "Jste spokojen s lékařskou péčí?" Nabídka odpovědí - viz tabulka 5.